

Міністерство освіти і науки України
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

ПРОГРАМА ФАХОВОГО ВИПРОБУВАННЯ «Історія»

ОС Бакалавр

на основі ОС бакалавр, магістр, ОКР спеціаліст (НРК 6, НРК7)

Освітня програма: Історія та археологія

Спеціальність 032 Історія та археологія

(денна та заочна форми навчання)

Умань-2023

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Історія України охоплює віхи історичного шляху українського народу, який упродовж багатьох віків свого розвитку зробив значний внесок у світову цивілізацію і є складовою частиною всесвітньої історії. В останнє десятиріччя з'явилося чимало монографічних досліджень, навчальної літератури, наукових статей з різних проблем історії України, всесвітньої історії, які переважно об'єктивно висвітлюють процес історичного розвитку населення України та інших регіонів світу, увиразнюють самобутність народів, підтверджують безперервність державницьких процесів. окремі положення історії продовжують залишатися дискусійними, змінюється перевага в позитивних і негативних оцінках діячів – і на все це необхідно звернути увагу в процесі вивчення курсу історії. У підручниках з історії різні події висвітлюються з різним ступенем повноти, окремі з них подаються у схемах для звичайного запам'ятовування, а окремі огортаються ореолом героїки. До того ж, джерельна база як української так і всесвітньої історії дотепер є неповною і ще тривалий час буде розширюватись. Чимало нововиявлених і опублікованих останнім часом документів суперечать усталеним оцінкам і стереотипам. Тому майбутніх вчителів чи науковців доцільно націлювати на найголовніші, найінформативніші і найбільш об'єктивні наукові праці аби не засмічували пам'ять, аби під час навчання студенти набували здатність до самостійного вивчення документів, найновіших публікацій і аби в студентські роки майбутні учителі не пливли в потоці інформації, а виносили з нього найсуттєвіше і закладали надійний фундамент своєї майбутньої фахової діяльності.

Метою курсу історії є виклад історії українського народу та народів інших регіонів світу, елементів їх державності, тобто вивчення процесу політичного, соціально-економічного і культурного розвитку з найдавніших часів до сьогодення. Системний виклад всесвітньої історії спрямований на ознайомлення з найважливішими закономірностями та подіями світової історії.

Метою курсу «Історія України» та курсів всесвітньої історії є прищеплення молоді здатності оволодіти сучасними методами історичного пізнання, історичним термінологічно-понятійним апаратом; зрозуміти сутність, природу та генезис історичних явищ, вміти здійснювати їх аналіз та узагальнення, з'ясовувати причинно-наслідкові зв'язки історичних подій і процесів; об'єктивно, виважено оцінювати роль народних мас, суспільних груп, громадських організацій та політичних партій, особи в історичному процесі, подіях і явищах світової історії; знати основні праці вітчизняних і зарубіжних істориків, присвячені дослідженю актуальних проблем історії України та всесвітньої історії; опанувати новітні історичні концепції, володіти елементами наукового підходу до історії України, набути навичок критичного осмислення документів і роботи з першоджерелами; принципово важливе значення в межах

опанування курсу «Історія України» та курсів всесвітньої історії має формування у молоді громадянської позиції та патріотизму, історичної свідомості.

У процесі вивчення курсу «Історія України» та курсів всесвітньої історії основну увагу важливо приділити осмисленню та аналізу таких теоретичних та конкретно-історичних проблем:

– предмет історії України та всесвітньої історії, новітні методологічні засади вивчення курсів, основні наукові категорії і термінологічні поняття всесвітньої історії;

– закономірності та особливості розвитку первісного суспільства;

– історичні передумови виникнення та основні етапи становлення перших держав, їх соціально-економічний розвиток та політичний устрій;

– історичні передумови виникнення держави у східних слов'ян;

– особливості перебування українських земель у складі Великого князівства Литовського та Речі Посполитої; суспільно-політична організація запорозького козацтва; причини, рушійні сили, хронологічні межі, періодизація Української національної революції XVII ст., її місце і роль у вітчизняній та європейській історії;

– особливості розвитку країн світу в епоху середньовіччя та нового часу;

– соціально-економічне та суспільно-політичне становище українських земель у складі Російської та Австро-Угорської імперій, розвиток національно-визвольного руху; створення перших українських політичних партій і організацій;

– основні тенденції соціально-економічного та суспільно-політичного розвитку України та країн світу на початку ХХ ст.; стратегія і тактика українських та неукраїнських партій у визвольному русі; історичне значення Української революції 1917- 1921 рр.;

– особливості соціально-економічного та суспільно-політичного життя України та країн світу у міжвоєнний період, суперечливий характер народногосподарських досягнень Радянської України, формування тоталітарного режиму;

– міжнародні відносини в міжвоєнний період та формування двох вогнищ війни;

– світ у період Другої світової війни;

– українське питання в політиці європейських держав напередодні та на початку Другої світової війни;; боротьба з окупаційним режимом підпільних організацій, партизанських з'єднань, збройних формувань ОУН-УПА; перемога над нацизмом; ціна перемоги;

– сутність, особливості та наслідки соціально-економічних та суспільно-політичних процесів в УРСР та країнах світу в післявоєнний період;

– Україна в умовах десталінізації, поглиблення системної кризи радянського ладу, проголошеного курсу перебудови;

– Особливості міжнародних відносин в другій половині ХХ – на початку ХХІ ст.;

– успіхи і труднощі в становленні української державності; основні

тенденції розвитку соціально-економічної та суспільно-політичної сфери українського суспільства; стратегічні орієнтири поступу України в ХХІ ст.;

- світ на межі тисячоліть; глобальні проблеми людства.
- Боротьба українського народу проти агресії росії.

Завдання вивчення курсу зводяться до набуття вступниками комплексу знань і умінь з історії України та всесвітньої історії з метою їх практичного використання у професійній та громадській діяльності. У ході вивчення даних курсів вступники мають засвоїти сутність основних процесів, явищ і фактів української історії та всесвітньої історії, проблем етногенезу українського народу. Вступники повинні знати витоки становлення та розвитку української державності, процесу формування держав в країнах світу; набути знання про особливості соціально-економічних та політичних процесів в Україні та світі. Обов'язковими мають бути знання культурологічних проблем української та всесвітньої історії, взаємовпливів культур. В системі набутих знань мають бути проблеми місця історичних особистостей в суспільстві та їх впливу на перебіг історичних процесів. Обов'язковим є знання концептуальних підходів вітчизняної та зарубіжної історіографії.

Оволодіння такими знаннями дасть можливість сформувати такі уміння: володіти та безпроблемно використовувати методи історичних досліджень; вільно оперувати категоріально-понятійним апаратом історії; всебічно розкривати суть та закономірності історичних явищ, розпізнавати їх ознаки, виокремлювати частини, стимулюючі та гальмуючі чинники, аналізувати і розуміти причини та наслідки; бачити та розуміти зв'язки між історичними подіями; формулювати об'єктивну оцінку історичним явищам та діячам; працювати з історичними документами.

Критерій оцінювання знань і вмінь вступників

<i>Рівень</i>	<i>Бали</i>	<i>Характеристика усних відповідей</i>
Не склав	0 – 99	Вступник називає окремі історичні факти та об'єкти й за допомогою екзаменатора знаходить відмінності між ними.
Склад	Початковий 100	Вступник називає окремі історичні факти та об'єкти й за допомогою екзаменатора знаходить відмінності між ними.
	101 – 109	Вступник відтворює незначну частину навчального матеріалу, має нечіткі уявлення про історичні факти та явища; з допомогою екзаменатора знаходить їх відмінності.
	110 – 119	Вступник відтворює частину навчального матеріалу, самостійно називає окремі історичні поняття.

	Середній	120 – 129	Вступник за допомогою екзаменатора відтворює основний навчальний матеріал. Називає факти, події та здатний аналізувати їх закономірності.
	Середній	130 – 139	Вступник відтворює основний навчальний матеріал, здатний описувати історичні об'єкти чи явища за типовим планом, допускаючи помилки.
		140 – 149	Вступник виявляє знання і розуміння основних закономірностей історичного процесу, відтворює навчальний матеріал з незначними порушеннями послідовності характеристик історичних фактів та явищ. На середньому рівні володіє історичною термінологією. Разом з тим, вступник виявляє в процесі викладу недостатнє оволодіння методом порівняльно-історичного аналізу (мінус 2 бали); не дає характеристики типологічних особливостей, рис та ознак історичних закономірностей(мінус 2 бали); не висвітлює власний підхід, не розкриває авторське бачення історичних проблем (мінус 2 бали).
	Достатній	150 – 159	Вступник у цілому правильно відтворює навчальний матеріал і має достатні історичні знання для вирішення нескладних завдань. Має чіткі уявлення про суспільні явища.
		160 – 169	Вступник відтворює основні історичні поняття, встановлює найсуттєвіші зв'язки і залежності між суспільними процесами та явищами. Логічно відтворює засвоєний матеріал, допускаючи певні неточності. Застосовує здобуті знання на практиці. Володіє обов'язковою історичною термінологією. Користується науковою термінологією, аргументує свої твердження та висновки.
		170 – 179	Вступник добре володіє навчальним історичним матеріалом, вміє його аналізувати; має чіткі уявлення про компоненти суспільної структури, пояснює їх причинно-наслідкові зв'язки.

	Високий	180 – 189	Вступник усвідомлює сучасну історичну картину світу, здійснює оцінку суспільних процесів та явищ, передбачених програмою; розуміє прикладний характер історичних знань, дає розгорнуту відповідь та робить узагальнені висновки; вільно відбирає і узагальнює необхідну історичну інформацію, оперує більшістю історичних понять; використовує різні історичні джерела. вільно володіє історичними знаннями, користується методами наукового аналізу суспільних явищ і процесів, характеризує їх риси та форми виявлення. Висловлює та аргументує своє ставлення до альтернативних поглядів на більшість поставлених питань.
		190 – 200	Вступник володіє грунтовними історичними знаннями, використовує міжпредметні зв'язки, висловлює та аргументує власне ставлення до різних поглядів на об'єкт вивчення; самостійно аналізує суспільні явища, робить відповідні висновки і узагальнення; здатний розв'язувати проблемні завдання; вільно володіє історичними фактами та творчо її використовує. Здатен передбачати, прогнозувати і розв'язувати проблемні завдання.

СТРУКТУРА ОЦІНКИ

Питання екзаменаційного білета оцінюється за шкалою від 0 до 200 балів. Загальна оцінка за вступне випробування визначається як середнє арифметичне оцінок за кожне питання поділене на кількість питань екзаменаційного білету.

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Історія України

1. Дописемна історія України (Кам'яний вік. Епоха міді та бронзи. Скіфо-сарматські племена на території сучасної України).
2. Стародавні слов'яни: розселення, господарська діяльність, суспільний лад.

3. Русь-Україна (Київська держава) в період політичної єдності.
4. Русь-Україна (Київська держава) в період удільної роздробленості.
5. Королівство Руське (Галицько-Волинська держава).
6. Українські землі у складі Великого князівства Литовського та Королівства Польського.
7. Люблінська унія і її вплив на українське суспільство.
8. Походження українського козацтва.
9. Українська національна революція XVII ст: основні воєнно-політичні події.
10. Гетьман І. Виговський та Гадяцька угода 1658 року. Українсько-московська війна. Конотопська битва
11. Доба Руїни в історії України
12. Петро Дорошенко. Спроби об'єднання Лівобережної і Правобережної України
13. Ліквідація Запорозької Січі та доля Криму.
14. Роль козацтва в історії та культурі України.
15. Українські землі у складі Російської імперії в першій половині XIX ст.
16. Західноукраїнські землі у складі Австрійської імперії наприкінці XVIII — у першій половині XIX ст.
17. Культура України кінця XVIII — першої половини XIX ст.
18. Західноукраїнські землі у складі Австро-Угорщини у другій половині XIX ст.
19. Слов'янське товариство св. Кирила і Мефодія: витоки, діяльність та програмні документи.
20. Вплив імперських реформ 60–70-х рр. на розвиток Наддніпрянської України.
21. Політизація українського руху наприкінці XIX століття.
22. Культура України другої половини XIX — на початку ХХ ст.
23. Визвольні змагання українства в 1917-1921 рр.
24. Україна в роки Першої світової війни.
25. Досвід українського державотворення (1917 — 1921).
26. Західноукраїнська Народна Республіка.
27. Українська Держава гетьмана Павла Скоропадського.
28. Утвердження комуністичного тоталітарного режиму в Україні
29. Суцільна колективізація сільського господарства в радянській Україні. Голодомор 1932–1933 рр. – геноцид українського народу.
30. Масові репресії в радянській Україні 1930-х рр.
31. Українські землі у складі Польщі, Чехословаччини та Румунії у міжвоєнний період.
32. Україна і українці в Другій світовій війні
33. Рух Опору в Україні
34. Повоєнна відбудова і розвиток України в 1945 - середині 50-х років.
35. Операції «Вісла» і «Захід».
36. Україна в умовах десталінізації (1956-1964).
37. Культура і духовне життя в Україні наприкінці 1950-х — у першій

половині 1960-х років.

38. Дисидентський рух в радянській Україні.
39. Україна на порозі кризи: наростання застійних явищ (1965-1985).
40. Україна і процес перебудови в СРСР (квітень 1985 - серпень 1991).
41. Суверенізація УРСР. Проголошення незалежності України.
42. Державотворчі процеси в Україні (1991-1994 рр.).
43. Україна в 1994–2005 рр. Конституційний процес. «Помаранчева революція».
44. Україна в 2010–2014 рр. Революція Гідності.
45. Збройна агресія російської федерації проти України.
46. Культура і духовність 1990-2019 рр. Екуменізм.
47. «Історія русів» та її місце в історіографії історії України.
48. Наукова схема історії України М. Грушевського.
49. Державницький напрям української історіографії.
50. Козацьке літописання в історії та культурі України.

Всесвітня історія

1. Утворення держави та цивілізації в Єгипті.
2. Найдавніші держави Межиріччя. Давній Вавилон.
3. Релігія та культура Давньої Індії.
4. Підкорення Греції Філіппом II і походи Александра Македонського.
5. Культура Давньої Греції.
6. Римська республіка V - I ст. до н.е.
7. Боротьба Риму за панування у Середземномор'ї. Становлення імперії.
8. Велика хартія вольностей та виникнення парламенту в Англії.
9. Імперія Карла Великого та її поділ.
10. Великі географічні відкриття.
11. Реформація в Західній Європі.
12. Держави Західної та Центральної Європи в XVI–XVII ст.
13. Османська імперія і держави Східної Європи в XVII–XVIII ст.
14. Англійська революція XVII ст.
15. Хрестові походи.
16. Священна Римська імперія в середні віки.
17. Італійське Відродження.
18. Індія за правління Великих Моголів.
19. Іран та Індія у XVI–XVIII ст.
20. Японія за сьогунату Токугава.
21. Велика французька революція.
22. Правління Наполеона Бонапарта.
23. Промисловий переворот XVIII – XIX ст.
24. «Весна народів» у країнах Західної та Центральної Європи 1848-1849 рр.
25. Російська імперія у першій половині XIX століття.

26. Громадянська війна у США.
27. Франція в останній третині XIX – на початку ХХ століття.
28. Німецька імперія в останній третині XIX – на початку ХХ століття.
29. Велика Британія в останній третині XIX – на початку ХХ століття.
30. Економічне піднесення США в останній третині XIX – на початку ХХ століття.
31. Доба «Мейдзі» в Японії.
32. Британське володарювання в Індії.
33. Народи Африки під владою європейських держав.
34. Перша світова війна.
35. Паризька мирна конференція і Версальсько-Вашингтонська система.
36. Встановлення більшовицької диктатури.
37. Сполучені Штати Америки в міжвоєнний період 1918-1939 рр.
38. Велика Британія в міжвоєнний період 1918-1939 рр.
39. Франція в міжвоєнний період 1918-1939 рр.
40. Італія в міжвоєнний період 1918-1939 рр.
41. Німеччина в міжвоєнний період 1918-1939 рр.
42. Іспанія в міжвоєнний період 1918-1939 рр.
43. Світова економічна криза 1929 - 1933 рр.
44. Політичні, економічні та соціальні наслідки Другої світової війни для народів світу.
45. Причини, характер та хід Другої світової війни.
46. Створення та еволюція ЄС
47. Міжнародні відносини періоду «холодної війни».
48. Країни Африки в другій половині ХХ — на початку ХХІ ст.
49. Крах комунізму в країнах Центрально-Східної Європи.
50. Процеси глобалізації сучасного світу

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Історія України

1. Антонович В. Коротка історія козаччини. – К., 1991.
2. Апанович О. Гетьмані України і кошові отамани Запорозької Січі. – К., 1993.
3. Баран В. Давні слов'яни. – К., 1998.
4. Баран В., Даниленко В. Україна в умовах системної кризи (1946–1980 рр.). – К., 1999.
5. Бойко О. Історія України. Посібник. 2-ге вид., доп. – К., 2001.
6. Бойко О. Україна в 1985–1991 рр. Основні тенденції суспільно-політичного розвитку. – К., 2002.
7. Борисенко В. Курс української історії. З найдавніших часів до ХХ ст. – К., 1999.

8. Верстюк В. Ф. Українська революція: доба Центральної Ради, Українська держава. -К., 1996.
9. Голобуцький В. Запорозьке козацтво. – К., 1994.
10. Грабовський С., Ставрояні С., Шкляр Л. Нариси з історії українського державотворення. - К., 1995.
- 11.Грицак Я. Нарис історії України. Формування модерної української нації, XIX - XX століття. - К., 2000
12. Грицак Я. Подолати минуле. Глобальна історія України. – К., 2022.
13. Грушевський М. Ілюстрована історія України. – К., 1990.
14. Гунчак Т. Україна: перша половина ХХ століття. Нариси політичної історії. – К., 1993.
15. Гуржій О., Чухліб Т. Гетьманська Україна. – К., 1999.
- 16.Єкельчик С. Українофіли. Світ українських патріотів другої половини XIX століття. - К., 2010.
17. Історична наука: термінологія і понятійний довідник. Навч. посібник /В. Литвин, В. Гусєв, А. Слюсаренко та ін. – К., 2002.
- 18.Калакура Я.С. Українська історіографія. – К., 2012
19. Катренко А. Український національний рух XIX ст. Ч. 2. 60–90–ті роки XIX ст. Навч. посібник. – К., 1999.
20. Козацькі Січі. Нариси з історії українського козацтва (XVI-XIX ст.). – Київ, Запоріжжя, 1998.
21. Кульчицький С. Україна між двома війнами (1921-1939 рр.). – К., 1999.
22. Макарчук С.А. Джерелознавство історії України. – Л., 2008.
23. Мельник Л. Боротьба за українську державність (XVII ст.). – К., 1995.
24. Новітня історія України (1900-2000): Підручник / А.. Слюсаренко, В. Гусєв, В. Дрожжин та ін.-К., 2000.
25. Полонська–Василенко Н. Історія України: У 2–х тт. – К., 1992.
26. Реєнт О. Україна в імперську добу (XIX – початок ХХ ст.). – К., 2003.
- 27.Смолій В. А., Степанков В. С. Українська національна революція XVII століття (1648 -1676 рр.).- К ., 2009.
28. Смолій В., Степанков В. Українська національна революція XVII ст.: проблеми, пошуки, рішення. – К., 1999.
29. Старченко Н. Українські світи Речі Посполитої. Історії про історію. – К., 2021.
- 30.Українська історіографія на зламі ХХ і ХХІ століть: здобутки і проблеми / За ред. Л. Зашкільняка. - Львів, 2004.
31. Українське суспільство в 1960–1980-х рр. Історичні нариси: Колективна монографія / Відп. ред. В. Даниленко; Упоряд.: В. Крупина, М. Смольницька. НАН України. Інститут історії України. – К.: Інститут історії України, 2021
32. Шандра В., Аркуша О. Україна в XIX столітті: доба модернізації / Відп. ред. В. Смолій. НАН України. Інститут історії України. – Київ: Академперіодика, 2022.
- 33.Шліхта Я. Церква тих, хто вижив. Радянська Україна, середина 1940-х - початок 1970-х рр. - Харків, 2011.

34. Щербак В. О. Українське козацтво: Формування соціального стану. Друга половина XV — середина XVII ст. – К., 2000.
35. Яворницький Д. Історія запорозьких козаків: У 3-х тт. – К., 1990 –1991.
36. Яковенко Н. Нарис історії середньовічної та ранньомодерної України. - К., 2006.
37. Яковлєва Т. Гетьманщина в другій половині 50-х років XVII ст. Причини і початок Руїни. - К., 1998.

Всесвітня історія

1. Бабюх В. Методика літочислення міст: світовий досвід. К., 2009.
2. Балух В.О. Історія античної цивілізації: У 3-х т. Т. 2. Стародавній Рим. Підручник. Чернівці: ТОВ «Вид-во «Наші книги», 2008. ТОВ «Вид-во «Наші книги», 2008.
3. Балух В.О. Історія античної цивілізації: У 3-х т.Т. 1. Стародавня Греція: Підручник. Чернівці:
4. Балух В. О. Візантиністика. Чернівці, 2006. 586 с.
5. Балух В. О., Балух О. В., Коцур В. П. Практикум з історії середніх віків: навчальний посібник. Чернівці, 2011. 576 с.
6. Балух В. О., Коцур В. П. Історія середніх віків: У 2-х т. Т. 1. Раннє Середньовіччя: курс лекцій. Чернівці, 2010. 488 с.
7. Балух В. О., Коцур В. П. Історія середніх віків: У 2-х т. Т. 2. Високе і пізнє Середньовіччя: курс лекцій. Чернівці, 2010. 628 с.
8. Безлюбченко О. С. Урбаністика: навч. посібн: Харків: ХНАМГ, 2013. 273с.
9. Бродель Ф. Матеріальна цивілізація, економіка і капіталізм XV-XVIII ст. - К.: «Наукова думка», 1995-1998. Т. 1-3.
10. Верменич Я. В. Історична урбаністика в Україні: теорія містознавства і методика літочислення. К.: Інститут історії України НАН України, 2011. 306 с.
11. Войтович Л. В., Козак Н. Б., Овсінський Ю. В., Чорний М. І. Medium aevum; Середні віки. Підручник для історичних спеціальностей ВУЗів. / За ред. Л. В. Войтовича. Львів: «Тріада Плюс», 2005. 522 с.
12. Газін В. П. Новітня історія країн Європи та Америки 1918- 1945 роки. Київ : Слово, 2003. 470 с.
13. Газін В. П. Новітня історія країн Європи та Америки 1945-2002 роки. Київ : Либідь, 2004. 621 с.
14. Голованов С. О. Історія стародавнього світу. К.: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2016.

15. Головченко В. І., Рубель В. А. Нова історія Азії та Африки: Колоніальний Схід (кінець XIX – друга третина XX ст.): навч. посібник. К.: Либідь, 2010. 520 с.
16. Іваницька О.П. Новітня історія країн Європи та Америки (1945-2002). Навчальний посібник. Вінниця: Видавництво "Фоліант", 2003. 560 с.
17. Іваницька О. П. Новітня історія країн Європи та Америки (1918-1945). Київ : Основа, 2001. 279 с.
18. Ігнатьєв П.М. Країнознавство. Країни Азії: Навч. посіб. Чернівці: Книги – XXI, 2004. 384 с.
19. Історія західних і південних слов'ян (з давніх часів до ХХ століття). Курс лекцій: Навч. посібник / В. І. Яровий, П.М.Рудяков, В.П.Шумило та ін. К. “Либідь”, 2009. 632 с.
20. Історія західноєвропейського Середньовіччя. Хрестоматія / Упорядник М.О. Рудь. К.: Либідь, 2005. 522 с.
21. Історія середніх віків. Практикум. Частина I: навч. посібник / В. В. Гордієнко, Г. М. Гордієнко, І. І. Кривошея, О. О. Салата. К.: КНТ, 2017. 545 с.
22. Історія середніх віків. Практикум. Частина II: навч. посібник / В. В. Гордієнко, Г. М. Гордієнко, І. І. Кривошея, О. О. Салата. К.: КНТ, 2017. 623 с.
23. Історія стародавнього світу: навч.-метод. комплекс для студ. істор. факультету / уклад. І. І. Кривошея, Ір. І. Кривошея. Умань, 2021.
24. Кириченко В.П. Нова історія країн Азії, Африки та Латинської Америки – К.: Либідь, 2002. – 168 с.
25. Кодін В. О., Панов П. В. Архітектура та містобудування первісного суспільства, стародавнього і середньовічного Сходу: навч. посіб. Харків, 2007. 122с.
26. Козицький А.М. Новітня історія Азії та Африки. Львів: «Афіша», 2005. 430 с.
27. Крижанівський О.П. Історія стародавнього Сходу. К. : Либідь, 2000.
28. Крижановська О. О., Крижановський О. П. Історія середніх віків: Вступ до історії західноєвропейського Середньовіччя: Курс лекцій. К.: Либідь, 2006. 344 с.
29. Нова історія Азії та Африки: колоніальний Схід (кінець XIX – друга третина XX ст.): навч. посіб. / В. І. Головченко, В. А. Рубель. – К.: Либідь, 2010. – 520 с. – С.281 –293.
30. Нова історія країн Азії та Африки (XVI – поч. XX ст.): підручник / Ю. І. Поп. – К.: ВЦ «Академія», 2012. – 376 с.
31. Рубель В. А. Історія середньовічного Сходу. К.: Критика, 2002. 586 с.

- 32.Рубель В. А. Історія цивілізацій Доколумбової Америки. К.: Генеза, 2005. 564 с.
- 33.Священко З. В. Історія слов'янських народів (XIX – початок ХХ ст.) : навч. посіб. Умань : Візаві, 2021. 474 с.
- 34.Священко З. В. Новітня історія слов'янських народів : навч. посіб. : в 2 ч. Ч. 1 : (1918–1945); Уманський держ. пед. ун-т. Умань : Візаві, 2020. 478 с.
- 35.Священко З. В. Новітня історія слов'янських народів : навч. посіб. : в 2 ч. Ч. 2 : (1945–поч. ХХІ ст.); Уманський держ. пед. ун-т. Умань : Візаві, 2020. 478 с.
- 36.Священко З.В., Скрипник О.М. Новітня історія країн Азії і Африки : навчально-методичний посібник. Умань : ВПЦ «Візаві», 2014. 294 с.
- 37.Скрипник О. М. Нова історія країн Азії і Африки. Навчальний посібник. [2-ге вид., доп.] – Умань: ПП Жовтий, 2011. 116 с.
- 38.Яровий В. Новітня історія Центральноєвропейських та Балканських країн. ХХ століття. К.: Генеза, 2005. 816 с.

Затверджено на засіданні кафедри історії України
Протокол № 14 від 19 квітня 2023 року

Голова фахової атестаційної комісії

Ігор ОПАЦЬКИЙ

Завідувач кафедри

Тетяна КУЗНЕЦЬ

